

Тема 22.

Розгортання української революції. Боротьба за відновлення державності

Гетьманування Павла Скоропадського

29 квітня 1918 р. на з'їзді хліборобів владу було передано генералу П.Скоропадському. **30 квітня 1918 р. П.Скоропадський видав грамоту, в якій проголосив себе гетьманом усієї України.** УНР перестала існувати, натомість виникла Українська держава.

Економічний розвиток: відновлення приватної власності; скасування 8 годинного робочого дня, заборона страйків; піднесення економіки..

Національно-культурний розвиток: визнання української мови державною; відкрито 2 українських університети у Кам'янець-Подільському та Києві; 150 українських гімназій; створення **27 листопада 1918 р. Української академії наук на чолі з В.Вернадським...**

14 листопада 1918 р. проголошення грамоти П.Скоропадського, у якій ішлося про відмову від самостійної Української держави на користь Усеросійської федерації народів (небільшовицької Росії).

Утворення Директорії та повалення гетьманату П. Скоропадського

14 листопада 1918 р. для керівництва повстанням проти П.Скоропадського створено **Директорію УНР на чолі з В.Винниченком.** 15 листопада 1918 р. – початок повстання Директорії проти гетьманату. **Бій під Мотовилівкою** завершився поразкою військ гетьмана. **14 грудня 1918 р. П.Скоропадський зрікся влади і виїхав до Німеччини. Відновлюється УНР на чолі з Директорією.** У лютому 1919 р. главою Директорії стає **С.Петлюра.** Для армії Директорії УНР було характерне явище **отаманщини.** Більшовицька Росія не визнала владу Директорії в Україні. Протягом лютого-квітня 1919 р. війська Директорії були розбиті. В Україні була встановлена радянська влада.

Західноукраїнська народна республіка

18 жовтня 1918 р. у Львові була створена **Українська Національна Рада (очолив Є.Петрушевич),** яка поставила питання про об'єднання західноукраїнських земель. **13 листопада 1918 р. проголошення самостійної незалежної ЗУНР (президентом став Є.Петрушевич).** Була утворена **Українська Галицька Армія (УГА).**

Об'єднання УНР та ЗУНР: **22 січня 1919 р. у Києві відбулося урочисте проголошення Акта Злуку ЗУНР (Галичина, Буковина, Закарпаття) і УНР (Наддніпрянська Україна) в єдину соборну Українську Народну Республіку.**

ЗУНР офіційно припинила існувати й отримала назву «Західна Область Української Народної Республіки» (ЗОУНР).

Українсько-польська війна: 21 листопада 1918 р. польські війська захопили Львів. У середині лютого 1919 р. УГА розпочала вдалу **військову Вовчухівську операцію**. Але наприкінці лютого 1919 р. успішний наступ української армії був припинений на вимогу **Паризької мирної конференції**. На початку червня 1919 року польські війська захопили майже всю Галичину. Є.Петрушевич оголосив себе диктатором ЗОУНР. У червні 1919 р. УГА провела **Чортківську офензиву (наступ)**, внаслідок якої значна частина Галичини була визволена від польських військ. Проте у **липні 1919 р. УГА відступила за р. Збруч (на територію Наддніпрянської України) і приєдналася до УНР**. Територію ЗОУНР окупували поляки.

Таким чином, західноукраїнські землі опинилися на початку 20-х рр. ХХ ст. у складі трьох держав: Східна Галичина у складі Польщі, Північна Буковина у складі Румунії та Закарпаття у складі Чехословаччини.

Політика радянської влади в Україні у 1919 р.

6 січня 1919 р. була утворена **Українська соціалістична радянська республіка (УСРР)**. **10 березня 1919 р. III Всеукраїнський з'їзд рад прийняв Конституцію УСРР**. Владу в УСРР мали: Всеукраїнський з'їзд рад, Всеукраїнський центральний виконавчий комітет (ВУЦВК, очолив Г.Петровський), Раднарком (РНК, очолив Х.Раковський). Більшовики в Україні почали впроваджувати політику **«воєнного комунізму»**, суть якої полягала в запровадженні **продрозкладки** (вилучення надлишків продовольства у селян); націоналізації підприємств; ліквідації грошей, заборони торгівлі та запровадження карткової системи. «Червоний терор». У результаті поглибилася економічна криза та розгорнулися селянські повстання проти більшовиків.

Прихід до влади в Україні білого генерала А. Денікіна

Весною 1919 р. з південного-сходу розпочали наступ **білогвардійські війська Добровольчої армії А.Денікіна**. 31 серпня 1919 р. до Києва вступили війська А.Денікіна, що призвело до сутичок з українцями. УНР оголосила війну А.Денікіну, але наступ був невдалий. УНР приймає рішення про перехід до партизанської боротьби. **6 грудня 1919-6 травня 1920 рр. – Перший зимовий похід українських військ УНР по тилах Добровольчої армії А.Денікіна та Червоної армії.**

Політика А.Денікіна в Україні: невизнання УНР; повернення приватної власності; скасування 8 годинного робочого дня; русифікація; «білий терор»... Політика А.Денікіна спричинила опір українського населення.

Третє встановлення влади більшовиків в Україні

16 грудня 1919 р. Київ знову зайняли більшовики. Добровольча армія А.Денікіна відступила в Крим.

Варшавська угода між Польщею та УНР

21-24 квітня 1920 р. – укладення **Варшавської угоди між Директорією УНР та Польщею**. Польща визнає незалежність УНР на чолі з Директорією; згода УНР на передачу Польщі західноукраїнських земель; домовленість про спільні військові дії проти більшовиків...

Радянсько-польська війна 1920-1921 рр.

25 квітня 1920 р. – початок наступу польсько-українських військ проти більшовиків в Україні. У травні польсько-українські війська вступають до Києва. Проте внаслідок контрнаступу Червоної армії вже у липні поляків прогнали. **В Україні вчетверте і остаточно була встановлена радянська влада більшовиків. 18 березня 1921 р.** – укладання **Ризького мирного договору** між Польщею, РСФРР (більшовицькою Росією) та УСРР (більшовицькою Україною).

У листопаді 1921 р. відбувся **Другий зимовий похід військ УНР на чолі з Ю.Тютюнником** з метою об'єднати українські військові загони і підняти повстання проти більшовиків. Це була остання спроба військ УНР відновити владу в Україні. **НЕВДАЛО.**

Розгром військ П. Врангеля і встановлення радянської влади в Криму

3 квітня 1920 р. головнокомандувачем Добровольчої армії після А. Денікіна став **барон П.Врангель**. У **листопаді 1920 р.** Червона армія разом з махновцями остаточно звільнила Крим від військ П.Врангеля. Радянська влада була встановлена в Криму.

Махновський рух в Україні

Махновський рух – селянський рух 1918-1921 рр. на Катеринославщині, очолюваний Н.Махно. Махновці сповідували анархічні ідеї і виступали проти влади П.Скоропадського та білогвардійців. Восени 1920 р. Махно підписує **Старобільську угоду** з більшовиками для спільної боротьби проти барона Врангеля. Наприкінці 1920 р. радянська Червона армія остаточно розгромила махновський рух.

Холодноярська республіка

Холодноярська республіка - українське державне утворення, що діяло на Черкащині, у районі Холодний Яр, під час громадянської війни протягом 1919-1922 рр. Повсталі загони республіки боролися проти іноземних окупантів, білогвардійського та більшовицького рухів. Відомими отаманами республіки були: В. Чучупак, І. Деркач, К. Блакитний... У 1922 р. Холодноярська республіка розбита більшовиками.

Утворення Української автокефальної православної церкви

1921 р. була утворена Українська автокефальна православна церква (УАПЦ). Першим митрополитом УАПЦ став **В. Липківський**

Автокефальна церква - православна церква, яка має цілковиту самостійність у розв'язанні організаційних і культових питань